

รายงานที่ ๑๒๒๐ / ๒๕๕๘ เรื่องสิทธิชุมชน กรณีการดำเนินโครงการทำเรื่อน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจทวาย ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ของบริษัท ... ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงในการพัฒนาโครงการดังกล่าว ที่มีการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อชาวทวาย

- ประเด็นร้องเรียน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนว่า เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ บริษัท ... ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงกับการทำเรือของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในการพัฒนาโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โครงการดังกล่าวได้เปลี่ยนสถานะเป็นโครงการขนาดใหญ่หลายโครงการ เช่น ทำเรื่อน้ำลึก โรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมปิโตรเคมี โรงไฟฟ้าถ่านหิน เขื่อนกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในเขตนิคมอุตสาหกรรมและการสร้างถนนเชื่อมต่อกับประเทศไทยซึ่งการดำเนินโครงการเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนในพื้นที่

- ผลการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้พิจารณาคำร้องประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และพบว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนเมียนมา ทั้งนี้ ถือได้ว่ารัฐบาลไทยเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการโดยตรง เนื่องจากรัฐบาลเมียนมาและรัฐบาลไทยมีข้อตกลงและสนับสนุนการดำเนินโครงการเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ในขณะที่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของภาคเอกชนไทยยังไม่ได้รับการแก้ไข และผลกระทบยังคงมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต กสม. จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อบริษัท ... และคณะรัฐมนตรี ดังนี้

- ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

(๑) บริษัท ... สมควรพิจารณาดำเนินการชดเชยและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการฯ โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการชดเชยเยียวยาของบริษัทฯ ในทุกขั้นตอน จนกระทั่งผู้ได้รับผลกระทบได้รับการชดเชย เยียวยาแล้วเสร็จอย่างเป็นธรรม

(๒) คณะรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรจัดตั้งกลไกหรือกำหนดภารกิจการกำกับดูแลการลงทุนในต่างประเทศของผู้ลงทุนสัญชาติไทยให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชน โดยนำหลักการแห่งสหประชาชาติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน: การปฏิบัติตามกรอบการคุ้มครอง เคารพ เยียวยา (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the Protect, Remedy Framework ค.ศ. ๒๐๑๑) มาเป็นกรอบในการดำเนินการ

- ความสำเร็จ/ความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๙ รับทราบรายงานผลการพิจารณาคำร้องที่มีข้อเสนอเชิงนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายของ กสม. และมอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักรับไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อพิจารณาศึกษาแนวทางและ

ความเหมาะสมของข้อเสนอดังกล่าว และให้สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการ เพื่อนำเสนอ คณะรัฐมนตรีต่อไป

ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๙ รับทราบผลการพิจารณา ดำเนินการตามรายงานผลการพิจารณาคำร้องที่มีข้อเสนอแนะนโยบาย เรื่อง สิทธิชุมชน กรณี การดำเนิน โครงการทำเรื่อน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจทวาย ในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาของบริษัท ... ซึ่งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงในการพัฒนาโครงการดังกล่าว ที่มีการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อชาว ทวาย ของกระทรวงการต่างประเทศ โดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า (๑) การดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนใน ต่างประเทศ โดยเฉพาะในโครงการการลงทุนขนาดใหญ่ในปัจจุบัน ประสบความท้าทายที่เกี่ยวกับผลกระทบ ต่อสิทธิมนุษยชนและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น การดำเนินโครงการทำเรื่อน้ำลึกและเขตเศรษฐกิจทวาย ในเมียนมาของบริษัท ... ก็เป็นหนึ่งในกรณีดังกล่าว (๒) จากการประชุมร่วมระหว่างกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับ ประเทศเพื่อนบ้าน (องค์การมหาชน) และคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สนับสนุนใน หลักการให้มีกลไกกำกับดูแลหรือสนับสนุนภาคเอกชนให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยให้สอดคล้องกับหลักการฯ โดยรัฐควรมีหน้าที่ส่งเสริมให้เอกชนรับผิดชอบต่อสังคมและเคารพหลักพื้นฐาน ด้านสิทธิมนุษยชนในการลงทุนทั้งในประเทศไทยและการลงทุนของผู้ลงทุนสัญชาติไทยในต่างประเทศ (๓) ประเทศไทยมีช่องทางผลักดันการปฏิบัติตามหลักการฯ หลายช่องทาง มาตรการที่ดำเนินการอยู่แล้วหลาย ประการ ก็สอดคล้องหรือเสริมหลักการ เช่น ยุทธศาสตร์การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐) พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และควร ผลักดันมาตรการให้มีการนำหลักการฯ ไปใช้อย่างจริงจังและแพร่หลาย เช่น การเผยแพร่ความรู้และสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการฯ การผลักดันให้ภาคเอกชนมีมาตรการที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในด้านต่างๆ โดย เพิ่มเติมจากการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ควรกำหนดให้เอกชนที่ลงทุนในต่างประเทศมี ดำเนินการเรื่องนี้ให้มากขึ้น โดยเฉพาะการจัดให้มีกลไกปรึกษาหารือและรับข้อร้องเรียนจากชุมชนที่ได้รับ ผลกระทบ การศึกษาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนของโครงการ รวมถึงการจัดทำรายงานประจำปีหรือเปิดเผย ข้อมูลที่มีสาระเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และหากรัฐบาลจะแสดงเจตนารมณ์ทางการเมืองใน ระดับที่สูงขึ้นอาจพิจารณาใช้เครื่องมือเชิงนโยบาย ได้แก่ ยุทธศาสตร์การลงทุนที่ระบุสาระเรื่องสิทธิมนุษยชน การจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน การมีเครื่องมือประเภทแรงจูงใจทางภาษี หรือเงื่อนไขในการขอรับเงินกู้หรือสิทธิประโยชน์จากรัฐในการผลักดันให้ให้เอกชนเคารพสิทธิมนุษยชน และรักษาสิ่งแวดล้อม การให้รางวัลยกย่องบริษัทหรือผู้ประกอบการ และมีกลไกติดตามผล รวมทั้งประเทศไทยสามารถแสดงบทบาทนำในกลไกระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอาเซียนในการผลักดันให้มีการรับรองเอกสาร เรื่องการประกอบธุรกิจและสิทธิมนุษยชน